

gritas ad concipiendos foetus vi turbidi vitaretur ardoris, sed obsequeretur imperio tranquillissimae charitatis : et eo modo non esset dolor et cruor virginis concumbentis, quomodo non esset etiam matris gemitus parientis. Haec ideo non creduntur, quia in ista mortalitatis conditione inexperta sunt. In deterius quippe vitio mutata natura, non invenit primae illius puritatis exemplum. Sed fidelibus loquimur, qui noverunt credere divinis eloquiis, etiam nullis adhibitis expertae veritatis exemplis. Quomodo enim nunc ostendam sine ullis parentibus de pulvere hominem factum, eique de suo latere conjugem ¹? Et tamen quod oculus jam non invenit, fides credit.

XLI. Sic ergo et primarum nuptiarum sine libidinis passione tranquillitas, et motus genitalium sicut aliorum membrorum, non ad effrenati calor incitamentum, sed ad voluntatis arbitrium, (quales nuptiae perseverassent, si peccati non intervenisset opprobrium,) nunc ostendi non potest : sed ex iis quae divina auctoritate conscripta sunt, non immerito credi potest. Sic enim modo non invenio sine pruriente libidine concumbentem, sicut non invenio sine dolore et gemitu parturientem, sine futura morte nascentem : et tamen secundum Scripturarum sanctarum veritatem, gemitus parturientis et mors hominis non fuissent, si peccatum non praecessisset. Sic nec illud unde erubuerunt, qui membra illa texerunt ² : quia et hoc in eisdem sanctis Litteris praecedente peccato scriptum est consecutum. Membra quippe illa nisi indecens motus oculis eorum, non utique clausis, sed in hoc non apertis, hoc est, non attentis, animadvertenda nuntiasset ; nihil in suo corpore, quod utique totum Deus laudabile fecerat, pudendum velandumque sensissent : quia nisi praessisset facinus, quod inobedientia est ausa committere,

¹ Gen. ii, 7 et 22. — ² Id. iii, 7.

non sequeretur dedecus, quod verecundia vellet abscondere.

XLII. Clarum est igitur, hoc non esse nuptiis imputandum, quod etsi non esset, nuptiae tamen essent : quarum bonum non auferitur isto malo, sed ab eis et hoc malum in usum vertitur bonum. Verum quia jam ista conditione mortalium, nunc simul aguntur concubitus et libido ; eo fit, ut cum libido reprehenditur, etiam nuptialis concubitus licitus et honestus reprehendi putetur ab eis, qui nolunt discernere ista vel nesciunt. Nec attendunt illud esse nuptiarum bonum, unde gloriuntur nuptiae, id est, proles, pudicitia, sacramentum ; illud autem non esse nuptiarum, sed carnalis malum, de quo erubescunt et nuptiae. Sed quia sine illo malo fieri non potest nuptiarum bonum, hoc est, propagatio filiorum ; ubi ad hujusmodi opus venit, secreta quaeruntur, arbitri removentur, filiorum quoque ipsorum, si jam inde aliqui nati sunt, cum per aetatem sentire ista jam coeperint, praesentia devitatur : atque ita nuptiae sinuntur exercere quod licet, ut non negligent occultare quod dedecet. Hinc est quod infantes etiam qui peccare non possunt, non tamen sine peccati contagione nascuntur, non ex hoc quod licet, sed ex quod dedecet. Nam ex quod licet, natura nascitur ; ex illo quod dedecet vitium. Naturae nascentis est auctor Deus, qui hominem condidit, et qui virum ac foeminam nuptiali jure conjunxit : vitii vero auctor est diaboli decipientis calliditas, et hominis consentientis voluntas.

XLIII. Ubi nihil Deus fecit, nisi quod hominem voluntate peccantem, justo judicio cum stirpe damnavit : et ideo ibi quidquid etiam nondum erat natum, merito est in praevicatrice radice damnatum : in qua stirpe damnata tenet hominem generatio carnalis, unde sola liberat regeneratio spiritalis. Ideo regeneratis parentibus, si tamen in

eadem gratia perseveraverint, procul dubio ista propter remissionem peccatorum, quæ in eis facta est, non nocebit, nisi cum ea male utuntur, non solum in omnibus illicitis corruptelis, verum etiam in ipsis conjugibus quando non propagandi voluntate operam creandis filiis impendunt, sed lasciviendi voluptate exsaturandæ cupidini inserviunt. Quod propter vitandas fornicationes maritis et uxoribus ne fraudent invicem, nisi ex consensu ad tempus, ut orationibus vacent, secundum veniam, non secundum imperium, concedit Apostolus. Evidenter quippe dum tribuit veniam, denotat culpam. Nuptialis autem concubitus, quem matrimoniales quoque indicant tabulæ, causa procreandorum fieri filiorum, per se ipsum prorsus, non in comparatione fornicationis, est bonus: qui tametsi propter corpus mortis, quod nondum est resurrectione renovatum, sine quodam bestiali motu, de quo natura erubescit humana, non potest fieri; tamen ipse concubitus non est peccatum, ubi ratio libine utitur ad bonum, non superatur ad malum.

XLIV. Obseset ista carnis concupiscentia, etiam tantummodo quod inesset, nisi peccatorum remissio sic prodesset, ut quæ in eis est, et nato, et renato, nato quidem et inesse et obesse, renato autem inesse quidem, sed non obesse possit. In tantum enim obest natis, ut nisi renascantur, nihil possit prodesse, si nati sunt de renatis. Manet quippe in prole, ita ut ream faciat, originis vitium; etiam si in parente reatus ejusdem vitii remissione ablutus est peccatorum, donec omne vitium cui consentiendo peccatur, regeneratione novissima consumatur: id est, ipsius etiam renovatione carnis, quæ in ejus resurrectione futura promittitur, ubi non solum nulla peccata faciamus, sed nec habeamus ulla desideria vitiosa, quibus consentiendo

Fortè inest.

peccemus: ad quam beatam perfectionem hujus, quod nunc datur, sancti lavacri gratia pervenitur. Qua enim regeneratione spiritus modo fit ut peccata omnia præterita remittantur, ejus merito fiet etiam regeneratio carnis in æternam vitam, qua in ipsa carne incorruptibiliter resurgente peccatorum omnium incitamenta sanentur. Sed ea salus adhuc in spe facta est, non tenetur in re; neque possidetur per præsentiam, sed expectatur per patientiam. Ac per hoc non solum peccata omnia quorum nunc remissio fit in baptismo, quæ reos faciunt, dum desideriiis vitiosis consentitur atque peccatur; verumetiam ipsa desideria vitiosa, quibus si non consentitur, nullus peccati reatus contrahitur, quæ non in ista, sed in alia vita nulla erunt, eodem lavacro baptismatis universa purgantur.

XLV. Reatus itaque vitii ejus de quo loquimur, in regeneratorum prole carnali tandiu manebit, donec et illic lavacro regenerationis abluatur. Regeneratus quippe non regenerat filios carnis, sed generat; ac per hoc in eos non quod regeneratus, sed quod generatus est, trajicit. Sic igitur, sive reus infidelis, sive absolutus fidelis, non generat absolutos uterque, sed reos: quomodo non solum oleastri, sed etiam oleæ semina non oleas generant, sed oleastros. Sic itaque in damnatione hominem prima natiuitas tenet, unde nisi secunda non liberat. Tenet ergo diabolus, liberat Christus: tenet deceptor Evæ, liberat filius Mariæ: tenet qui per conjugem venit ad virum, liberat qui de conjugate natus est, quæ non pertulit virum: tenet qui causam libidinis intulit foeminæ, liberat qui sine libidine est conceptus in foemina. Omnes ille prorsus per unum tenere potuit, nec ab ejus dominatione liberat nisi unus, quem tenere non potuit. Denique ipsa Ecclesia sacramenta, quæ tam priscae traditionis auctoritate concelebrat, ut ea isti, quamvis in parvulis existiment simulo-

rie potius quam veraciter fieri, non tamen audeant aperta improbatione respuere : ipsa, inquam, sanctæ Ecclesiæ sacramenta satis indicant, parvulos a partu etiam recentissimos per gratiam Christi de diaboli servitio liberari. Excepto enim quod in peccatorum remissionem, non fallaci, sed fideli mysterio baptizantur, etiam prius exorcizatur in eis et exsufflatur potestas contraria; cui etiam verbis eorum a quibus portantur, se renuntiare respondent. Quibus omnibus rerum occultarum sacratis et evidentibus signis, a captivatore pessimo ad optimum redemptorem transire monstrantur; qui pro nobis infirmitate suscepta, alligavit fortem, ut vasa ejus eriperet¹: quia infirmum Dei non solum est hominibus, verum et angelis fortius². Liberans itaque Deus pusillos cum magnis, in utrisque ostendit quod locuta est per Apostolum Veritas. Non enim solos ætate majores, sed etiam pusillos eruit a potestate tenebrarum, ut transferat in regnum Filii charitatis suæ.

LXVI. Nec quisquam miretur, et dicat: « Cur hoc creat bonitas Dei, quod possideat malignitas diaboli? » Hoc enim suæ creaturæ seminibus ex illa bonitate largitur, qua etiam facit solem suum oriri super bonos et malos, et pluit super justos et injustos⁴. Hac quippe bonitate etiam ipsa semina benedixit, vel benedicendo constituit: quam benedictionem naturæ laudabili culpa damnabilis non ademit. Quæ licet per Dei punientis justitiam valuerit, ut homines cum peccati originalis vitio nascerentur: non tamen valuit, ut homines non nascerentur. Sicut in ipsis ætate majoribus quælibet vitia peccatorum non ex homine hominem tollunt; sed permanet Dei opus bonum, in quantiscumque malis operibus impiorum. Nam

¹ Matth. xii, 29. — ² I Cor. i, 25. — ³ Coloss. i, 13. — ⁴ Matth. v, 45.

etsi homo in honore positus, et non intelligens¹, comparatur pecoribus, eisque similis sit: non tamen usque adeo similis fit, ut pecus sit. Comparatur namque per vitium, non per naturam; non pecoris vitio, sed naturæ. Tantæ namque excellentiæ est in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis natura sit peccoris: nec tamen ideo natura hominis in naturam vertitur pecoris. Ac per hoc Deus hominem damnat propter vitium, quo natura dehonestatur; non propter naturam, quæ vitio non aufertur. Bestias vero absit ut opinemur poenæ damnationis obnoxias, quas justum est ut miseræ sint expertes, quæ nec beatitudinis possunt esse participes. Quid ergo mirum est vel iniquum, ut immundo spiritui subdatur homo, non propter naturam, sed propter immunditiam suam, quam non ex opere divino, sed ex humana voluntate venientem in originis labe contraxit: cum et ipse spiritus immundus, bonum sit, quod spiritus; malum, quod immundus? Illud quippe est ex Dei opere, hoc ex propria voluntate. Natura itaque fortior, id est, angelica, inferiorem naturam, id est, humanam, vitii societate subditam tenet. Ideo mediator angelis fortior², infirmus propter homines factus est: sic superbia captivatoris, redemptoris humilitate destruitur; ut qui super filios hominis angelica fortitudine gloriatur, a Filio Dei suscepta humana infirmitate vincatur.

LXVII. Sed jam etiam istum conclusuri librum, oportere arbitramur, ut Ambrosium antistitem Dei, cujus inter Latinæ linguæ scriptores ecclesiasticos præcipue³ Pelagius integerrimam fidem prædicat, sicut de gratia fecimus, ita et de peccato originali, in quo delendo ipsa gratia evidentius commendatur, calumniosæ istorum loquacitati respondere faciamus. In eo opere quod scripsit de Resurrectione sanctus Ambrosius: « Lapsus sum,

¹ Psal. xlviii, 13. — ² I Cor. viii, 9. — ³ Vide lib. de Gratia Christi, cap. 43.

inquit ¹, in Adam, de paradiso ejectus in Adam, mortuus in Adam : quem non revocat nisi me in Adam invenerit, ut in illo culpæ obnoxium, morti debitum, ita in Christo justificatum ². » Item scribens contra Novatianos ait ³, Omnes homines sub peccato nascimur, quorum ipse ortus in vitio est, sicut habes lectum dicente David : « Ecce » in iniquitatibus conceptus sum, et in delictis peperit » me mater mea ⁴. » Ideo Pauli caro corpus mortis erat, sicut ipse ait : « Quis me liberabit de corpore mortis huius ⁵? » Christi autem caro damnavit peccatum, quod nascendo non sensit, quod moriendo crucifixit; ut in carne nostra esset justificatio per gratiam, ubi erat ante colluvio per culpam, » Item idem ipse cum exponeret Isaiam prophetam loquens de Christo ⁶ : « Ideo, inquit, et quasi homo per universa tentatus est, et in similitudine hominum cuncta sustinuit : sed quasi de Spiritu natus abstinuit a peccato : « Omnis enim homo mendax ⁷; » et nemo sine peccato, nisi unus Deus. Servatum est igitur, ut ex viro et muliere, id est, per illam corporum commixtionem, nemo videatur expers esse delicti. Qui autem expers est delicti, expers est etiam hujusmodi conceptionis. » Item cum exponeret Evangelium secundum Lucam ⁸ : « Non enim virilis coïtus, inquit, vulvæ virginalis secreta reseravit, sed immaculatum semen inviolabili utero Spiritus sanctus infudit. Solus enim per omnia ex natis de fœmina sanctus Dominus Jesus, qui terrenæ contagia corruptelæ immaculati partus novitate non senserit, et coelesti majestate depulerit. »

LXVIII. His tamen verbis hominis Dei, quem tanto præconio ipse laudavit Pelagius, contradicit, et dicit,

¹ Apud Ambros. lib. de Fide Resurrectionis. — ² Id. lib. de Pœnitentia, cap. 2 vel 3. — ³ Psal. I, 7. — ⁴ Rom. vii, 24. — ⁵ Hebr. iv, 15. — ⁶ Psal. cxv, 2. — ⁷ Apud Ambros. lib. ii, n. 56 ad Luc. cap. 2.

« sicut sine virtute, ita nos sine vitio procreari. » Quid igitur restat, nisi aut istum Pelagius suum damnet errorem, aut eum sic Ambrosium laudasse pœniteat? Sed quia ista secundum catholicam fidem beatus Ambrosius, ut episcopus catholicus, est locutus; sequitur ut ab hac via fidei devius merito Pelagius cum Cœlestio discipulo suo catholice Ecclesiæ sit auctoritate damnatus, nisi eum non Ambrosium laudasse, sed contra Ambrosium sensisse pœniteat. Scio vos ea quæ ad ædificationem vel confirmationem fidei conscribuntur, insatiabiliter legere : verumtamen hic liber, quantumlibet sit ad hoc utilis, jam tandem aliquando finiendus est.